L. 936.

XIII. KURENDA SZKOLNA.

1861.

L. 725.

Przymusowe stawienie dzieci do szkoły przez Żandarmeryją zniesione.

C. k. Namiestnictwo udzieliło pod d. **10.** lipca **1861. L. 42866** Nam i c. k. Władzom obwodowym osnowę Wys. Rozporządzenia Ministeryjalnego w tym względzie następującéj treści:

„Z. 42866. Das h. Staatsministerium hat aus Anlaß eines speziellen Falles mit Erlaß vom 27. v. Mts Z. 12365 bedeutet, daß die zwangsweise Vorführung renitenter Schulkinder zur Schule durch die Gendarmerie mit dem durch die allerhöchste Entschliessung vom 27. Juni 1860 bestimmten Berufe dieses Wachkörpers nicht mehr vereinbarlich und bei dem geringen Mannschaftstande auch nicht ausführbar sei, diese Maßregel daher allenthalben, wo solche auf Grund des §. 58. der bisherigen Gendarmerie-Dienstinstruktion und der vom bestandenen Ministerium für Kultus und Unterricht unterm 24. Juli 1855 Zl. 9473 über den Besuch der Volksschulen hinausgegebenen Bestimmungen etwa noch vorkommen sollte, abzustellen sei.“

Tarnów **19.** lipca **1861.**

L. 832.

Jakby doręczenie kurend szkolnych przyspieszyć.

Aby zapobiedz licznem zażaleniom względem późnego doręczenia kurend zmiankowanych, i t. p. wzywa się Przewielebnych Dozorców szkolnych niniejszém na mocy Okolnika Wys. c. k. Namiestnictwa Lwow. z **28.** lipca r. b. **L. 45936** do c. k. Urzędów Powiatowych wydanego, aby *Obwieszczenia* posad opróżnionych, lub *kurendy* obwieszczenia takowe lub Rozporządzenia Rządowe lub Konzystorskie *pilne* zawierające, w miejscach, gdzie Poczty niema, do tych Nauczycieli, którym wiadomość taka potrzebna, przez wójtów swoich wyprawiali do c. k. Urzędów Powiatowych celem doręczenia ich tamtym przez wójtów miejsca tego, w którém nauczyciele poczty miéjscowéj pozbawieni zostawają. Osnowa oryginalnego okólnika taka: „Z. 45936. Die Erfahrung lehrt, daß die in Schulsachen erlassenen Verfügungen, die durch Kreisschreiben der betreffenden Konsistorien im Wege der Schulendistriktsaufseher den einzelnen Schulorganen mitgetheilt, an dieselben sehr spät gelangen, weil sie auf dem flachen Lande, wo die Verbindung durch die Post fehlt, nur gelegenheitlich, bei der Versendung der kirchlichen Kurrenden befördert zu werden pflegen.

Da derlei Verordnungen im Interesse des Volksschulwesens erlassen werden, und an deren schnellen Zustellung und Durchführung oft viel gelegen ist, da ferner den Bezirksämtern die Mittel zu Gebote stehen, die beschleunigte Zustellung jener Verfügungen gelegentlich ihrer eigenen Amtskorrespondenz zu fördern, so werden dieselben angewiesen, den Schuldistriktsaufsehern in obiger Beziehung die gewünschte Aushilfe nach Thunlichkeit zukommen zu lassen.

Von dieser Verfügung wird das hochwürdige Consistorium zur Verständigung der Schuldistriktsanseher in Kenntniß gesetzt. Lemberg am 28. Juli 1861.

Jeśli Nauczyciel taki, któremu wiadomość o Rozporządzeniu lub Obwieszczeniu Rządowém lub Konzystorskiém, *pilném*, jest potrzebna, znajduje się w miejscu poczty, lub blisko niéj, najkrótszą doręczenia drogą ta będzie, aby Przewielebni Dozorcy szkół, takową kurendę lub obwieszczenie *Pocztą* Mu przeséłali, ale wtedy w kursoryjnym Wykazie, który zwykłą idzie drogą przy kurendach drukowanych, wzmiankę czynili, że kurendę tę lub ową Nauczycielowi N. N. drogą *krótszą* przesłali. Tarnów 12. sierpnia 1861.

L. 911.

Objaśnienie przyrządu do rachowania rosyjskiego... wyszło w polskim języku.

Według uwiadomienia Rządowego z 20. sierpnia 1861 L. 54546 książeczka objaśniająca maszynkę rachunkową na sposób *rosyjski* (Russische Rechenmaschine) opuściła prasę w drukarni Wiedeńs. szkolnych książek, i jest za 14 cent. do nabycia... i w naszych księgarniach. PP. Nauczyciele zechcą z niéj korzystać.

Tarnów 5. września 1861.

OBWIESZCZENIE

o 3 opróżnionych posadach nauczycielskich.

I. L. 838. Przy głównéj szkole w *Wadowicach*, Obwodu Krakowskiego posada nauczyciela patronatu rządowego z roczną płacą 210 fl. a. w. opróżnioną została.

Ubiegający się o nią, mają swoje należycie sporządzone podania, nieprzekraczając istniejących stęplowych przepisów zwykłą drogą najdaléj do 24. października 1861, Biskupiemu Konzystorzowi przedłożyć. Tarnów dnia 14. sierpnia 1861.

II. L. 882. Przy szkole trywialnéj w *Wielopolu*, obwodu Tarnowskiego toż samo posada nauczyciela, patronatu rządowego z roczną płacą 194 fl. 25 kr. w w. a. opróżnioną została.

Termin do podania upływa z dniem 24. października 1861.

Tarnów dnia 28. sierpnia 1861.

III. L. 927. Przy szkole trywialnéj w *Płaszowie* obwodu Krakowskiego tożsamo posada nauczyciela, patronatu rządowego z roczną płacą 210 fl. a. w. opróżnioną została.

Termin do podania upływa z dniem **20.** listopada **1861.**

Tarnów dnia **6.** września **1861.**

L. 937.

Rok założenia szkoły do Szematyzmu podać.

Miłą dla dziejów miejscowych i t. p. wiedzieć rok założenia szkoły, jako drogą pamiątkę owéj błogiéj chwili, kiedy duch oświaty w tém lub owém miejscu, dla tego lub owego miejsca, ocucił się a ręka dobroczynna czy to ze skarbu publicznego, czy z prywatnego podała środki do założenia i utrzymywania szkoły czy większéj, czy mniejszéj, już to ku większéj chwale Ojca w Niebiesiech, z darów Jego; już to ku pożytkowi dziatek Jego, którem Syn Jednorodzony poleca prosić *o święcenie Imienia, o rozszérzenie królestwa i o sumienne pełnienie woli Jego najświętszéj*, a Jego przykład z **12** roku wieku wskazuje im *pomnażać się w mądrości... i w łasce u Boga i u ludzi* Łuk. II.

Aby to świadectwo zostało utrwalone, polecamy do kolumn Szematyzmu szkolnego na rok **1861/62** jeszcze dodać jedną przed kolumną **„Geburts-Jahr“** a to na **„Errichtungs-Jahr“** a przyspieszyć nadesłanie materyjałów, czyli wiadomości (Notizen) dla Szematyzmu na rok wyż wspomniony. Tarnów **7.** września **1861.**

L. szk. 1463 z r. 1860.

Nauka religijna z poglądu (Religiöser Anschauungsunterricht.)

Dalszy ciąg do Kur. IX. r. b.

15. Spowiednica czyli Konfesyjonał.

W pierwszych wiekach publiczne wyznanie grzéchów odbywało się przy balaskach, oddzielających chór ółtarza od nawy i ztamtąd udzielano rozgrzészenie; tajemna spowiédź działa się u stóp ółtarza. Późniéj odprawiano spowiédź uszną na widocznem wszędzie miejscu w kościele i zaprowadzono dziś używaną *spowiednicę*. Jest to widomy tron Boskiego miłosierdzia, wystawiony dla tych wszystkich, którzy szatę niewinności, na chrzcie ś. odebraną, grzéchem splamili i łaskę Bożą, ku wiecznemu zbawieniu potrzebną, utracili. On nam ustawicznie owe pamiętne słowa przypomina: *Bóg nie chce śmierci grzésznika, ale aby się nawrócił z drogi swéj i żył. (Ezech. 23, 11.)* Konfesyjonały w niektórych miejscach figurami są ozdobione. *Wyobrażenie n. p. Odkupiciela z krzyżem* na nich przypomina, że Syn Boży śmiercią swoją na krzyżu Boskiéj sprawiedliwości za grzéchy świata zadośćuczynił a przez Niego odpuszczenia grzéchów dostępujemy. Jeżeli się tam znajdują wyobrażenia *pokutującéj Magdaleny lub płaczącego Piotra*, one wyrażają, że na dostąpienie odpuszczenia grzéchów koniecznie potrzebna jest pokuta t. j. odwrócenie się od grzéchu a nawrócenie się do Boga, żal za grzéchy i nadzieja w zmiłowaniu Bożém. Szczególnie przypominają nam Psalmisty słowa: *Ofiara Bogu* (za grzéchy jest) *duch strapiony; serca skruszonego i uniżonego, Boże! nie wzgardzisz. Ps. 50. 19.* Niekiedy wyobrażone tam są

dwa klucze jako godło władzy, jaką Chrystus Pan kapłaństwu swego kościoła nadał ku *odpuszczeniu i zatrzymaniu grzechów, ważną na teraźniejsze i przyszłe życie.* Jan 20. 22. Math. 18, 18. (Rozebrać na pytania i t. d.)

W kościele widać też

16. Obrazy,

rzeźby, statuy Chrystusa, Najśw. Panny i różnych świętych. W pierwszych 4ech wiekach chrześcijaństwa wystrzegano się szczególnie w kościołach, gdzie chrześcijanie na nabożeństwo się schadzali, posągów, aby nowo z pogaństwa nawróceni do bałwochwalstwa nie mieli podniety i aby nie dać poganom powodu do posądzenia, że chrześcijaństwo innym jest tylko rodzajem bałwochwalstwa. Używano najpierw tylko rzeźb pół wypukłych, według których Zbawiciel jako *pastérz z owieczką na barkach*, jako *baranek*, jako *winna latorośl;* albo jako *Abel* od Kaina mordowany, jako *Eliasz* ku niebu jadący, jako *Mojżesz*, źródło z skały wydobywający, jako *Job* ciérpiący, lub *Jonasz* od ryby żywy, trzeciego dnia wyrzucony i tak podobnie bywał przedstawiony. Lecz już św. Bazyli z 4go wieku mówi o malowidłach Świętych jako starożytnym zwyczaju w liście 205. „Świętych Apostołów, Proroków i męczenników obrazy wysoko poważam i całuję, gdyż ten zwyczaj od Apostołów podany jest i tych wyobrażenia w naszych kościołach się znajdują.“ A gdy bałwochwalstwo ustało, obawy więc złego zrozumienia nie było, stawiano w kościołach także posągi. Wyobrażenia Chrystusa i Świętych Jego służą ku nauce i ożywieniu ducha pobożności. Słowa przebrzmią, lecz obrazy przemawiają zawsze do wyobraźni ludu; służą też na cześć Chrystusowi i Świętym. Jako przez portrety w domach naszych wyznajemy, że te osoby, które one przedstawiają, szanujemy lub kochamy, podobnie rzecz się ma z obrazami w kościołach, gdyż każdy wie, że w nich nie czcimy drzewa, kamienia, płótna lub farby, lecz osoby, które przedstawiają. Obrazy też zdobią kościoły, aby nie były gołe i nieprzyjemne ściany.

Najpiérwszy i najważniejszy z wyobrażeń w kościołach jest *krucyfix*, który świadczy, że Chrystus śmiercią swoją na krzyżu dzieło odkupienia dokonał, Boskość swéj nauki stwierdził i krwią swoją zmiłowanie Boże nam wyjednał. (Również na pytania rozebrać i t. d. (Dalszy ciąg nastąpi.)

Z Konzystorza Biskupiego.

Tarnów dnia 12. września 1861.

Józef Alojzy,
Biskup Tarnowski.

PAWEŁ PIKULSKI,
Kanclerz.

Tarnów i Jasło. Drukiem A. Rusinowskiego, 1861.